

Сумкін С. О., здобувач,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя
Науковий керівник: Самойленко Г. В., к.ю.н., доцент

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ПАСАЖИРІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ І ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

В юридичній літературі поширюється теза, що глобалізація впливає на трансформацію правових інститутів, норм і відносин на всесвітньому, макрорегіональному та внутрішньодержавному рівнях, стимулює, прискорює й оновлює процеси універсалізації в сфері права [1, с. 333].

В таких умовах означена тема статті є доволі актуальною. Це зумовлено змінами як в організації суспільних відносин, так і змінами правової системи в цілому, і України, зокрема. Як зазначає Удовика Л. Г., вплив глобалізації на окремі правові інститути та теорію права, взагалі, має прояв у різних формах. Зміни відображають сучасну соціально-економічну і політичну реальність, що склалася на початку ХХІ століття у світі, фокусують увагу на тих проблемах і труднощах, які пов'язані з «пристосуванням права» до сучасних реалій, породжених самою глобалізацією [2, с. 135].

В Україні виявляється переорієнтація спрямованості цивільно-правового регулювання правовідносин з одного боку, та підвищення ролі міжнародно-правових актів в регулюванні означених, з другого.

Нове переосмислення на нових, цивільно-правових началах сутності цивільних правовідносин та ролі засобів цивілістики в забезпеченні урегульованості правовідносин, охороні та забезпеченні реалізації цивільних прав їх учасниками, вимагає застосування означеного вектору до конкретних правовідносин з перевезення пасажирів.

Звичайно, що основний видовий поділ перевезень пасажирів виглядає як перевезення в межах країни і міжнародні перевезення пасажирів з поділом на види транспорту, який застосовується в процесі перевезень останніх. При цьому застосовуються різні джерела та засоби правового регулювання означених правовідносин.

Безперечно, що договір перевезення пасажирів, незалежно від виду транспорту, не є виключним регулятором відповідних правовідносин з перевезення пасажирів. По-суті, договір, як договір-правочин, є юридичним фактом, з яким пов'язане перетворення змісту правової норми в конкретне правовідношення. Роль договору перевезення пасажирів саме як регулятора даного правовідношення є обмеженою. Регулююча роль договору в зазначеному правовідношенні зменшується за рахунок специфіки самого

правовідношення, яке у більшості випадків є публічним. Публічність практично унеможливляє диктат умов договору (свободу договору) з боку замовника послуги (пасажирів). Значний регуляторний вплив здійснюється за рахунок інших джерел, зокрема, нормативно правових актів, а саме, - правил перевезення пасажирів.

Разом з тим слід зауважити, що до зростання ролі міжнародних норм в Україні в регулюванні в тому числі і цивільних правовідносин. Так, Є. О. Харитонов відмітив, що специфічною формою цивільного законодавства є міжнародні договори. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, стає частиною національного законодавства України [3, с. 74].

Стаття 9 Конституції України закріплює, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Стаття 19 Закону України «Про міжнародні договори України» (дія міжнародних договорів України на території України) закріпила, що чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Так, приміром, на території ЄС діє Регламент Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 785/2004 від 21 квітня 2004 року «Про вимоги страхування для повітряних перевізників та експлуатантів повітряних суден». Він є, по суті, міжнародним актом, але локальним по відношенню до країн членів співтовариства, а відповідно, не має регулятивного впливу для регулювання цивільних правовідносин на території України.

Специфіка правовідносин з перевезення пасажирів зумовила специфіку дії на території України окремих міжнародних актів. Так, Монреальська Конвенція 1999 року (дата набрання чинності для України: 06.05.2009 р.) наразі є ключовим міжнародним актом у сфері регулювання міжнародних повітряних перевезень, закріпила сферу свого застосування. Відповідно до ст. 1 зазначеної Конвенції, вона застосовується до будь-якого міжнародного перевезення пасажирів, багажу або вантажу, яке здійснюється повітряним судном за винагороду. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів та вантажу, 1 березня 1973 р., є чинною для України, містить подібні положення.

Дія згаданих Конвенцій розповсюджується виключно на міжнародні перевезення. На внутрішні пасажирські перевезення вони не розповсюджуються.

З цього можна зробити висновок щодо розмежування сфери дії зазначених та інших міжнародних актів. Вони регулюють міжнародні

перевезень. Внутрішні перевезення регулюються національним законодавством.

У сфері міжнародного приватного права намітилася тенденція вирішення колізійних питань шляхом уніфікації регулювання цивільних правовідносин шляхом приєднання України до міжнародних договорів (конвенцій) у сфері перевезень пасажирів. Проте, оскільки дія останніх розповсюджується виключно на міжнародні перевезення пасажирів, а в Україні є прагнення врегулювати правовідносини за механізмом, передбаченим в міжнародних нормах, в Україні здійснюється імплементація останніх в національне законодавство шляхом прийняття Правил перевезень пасажирів, які фактично відтворюють зміст міжнародних актів.

Література

1. Нерсисянц В. С. Процессы универсализации права и государства в глобализирующемся мире / В. С. Нерсисянц // Государство и право. – 2005. – № 5. – С. 38.
2. Удовика Л. Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір: Монографія / Л. Г. Удовика. – Х.: Право, 2011. – 552 с.
3. Цивільне право України: В 2-х томах. Том 1: Підручник / За ред. Є. О. Харитонova, Н. Ю. Голубевої: Вид. 2-ге. – Х.: «Одіссей», 2010. – 832 с.

УДК 347.454 (043.2)

Тараненко А. О., аспірант,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя
Науковий керівник: Шишка Р. Б., д.ю.н., професор

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СТОРІН У ДОГОВОРАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПРОТЕЗУВАННЯМ ЛЮДИНИ

Одним із договорів, яким опосередковуються відносини з протезування людини, є договір на виготовлення, ремонт та сервісне обслуговування протезних виробів. Відправним для встановлення правового становища його сторін є загальні положення глав 52, 61 ЦК України та законодавство з питань протезування соціально незахищених верств населення. Чітке законодавче врегулювання правового статусу сторін передбачає, зокрема, врегулювання питань щодо назви сторін та щодо того, хто може бути сторонами у відповідних правовідносин. Усі вказані питання у договорі на виготовлення, ремонт та сервісне обслуговування протезних виробів на сьогоднішній день є не достатньо врегульованими та суперечливими, адже виявлено такі неузгодженості та прогалини законодавчого врегулювання: